

El 'Gattopardo' mallorquí

Alfonso de Oleza
Observatori de les Transicions del Fòrum de la Societat Civil

Aquest article està englobat dins l'Observatori de les Transicions del Fòrum de la Societat Civil, que analitza les transicions ambiental, econòmica i social de la societat mallorquina a través de l'evolució de diferents indicadors per determinar si avançam cap un model sostenible.

La transició econòmica vindrà de la transició en el turisme o no vindrà. Amb aquesta frase s'iniciava el document de l'Observatori de les Transicions l'any passat. Si la mirem en perspectiva, continua vigent.

El darrer any va sorgir un indicador nou, que si bé no era numèric, va pujar molt significativament. Aquest és la sensació per part de la majoria dels residents del fet que hem arribat al límit. Al límit social, mediambiental i econòmic. Per primera vegada des que existeix el turisme a Mallorca, la mateixa administració va parlar en algun moment de «límits» en el seu relat, encara que els seus actes no s'encaminin cap a les seves paraules.

Un relat, el famós «tots vivim del turisme», que també comença a tenir massa esquerdes i que per molt que es repeteixi, ja no s'ajusta a la realitat. El mateix que va acompanyat del complement ideal «abans del turisme érem tots pobres», el qual es continua trencant

quan s'exposen certes dades històriques a l'abast de qualsevol persona interessada.

La població activa que treballa al sector secundari era el 1900 d'un 22 %, la 4a d'Espanya, mentre que les exportacions registrades al port de Palma del 1900 al 1920 es van duplicar. La densitat de la xarxa ferroviària era el doble que la mitjana espanyola, complementada amb una xarxa de tramvies a Palma, el qual va arribar a transportar més de 14 milions de passatgers l'any 1938. Totes les dades, incloses la comparativa de la renda per càpita respecte a Espanya i l'estabilitat de

“
«El famós
'tots vivim
del turisme'
ja no
s'ajusta a la
realitat»

preus, indiquen una economia millor que la mitjana espanyola. En cap moment des que existeixen estadístiques, les Balears han estat per sota de la mitjana del PIB per càpita espanyol.

Així doncs, ens trobem en un moment únic, i mai vist a la història de l'illa, un punt d'inflexió que no es va aprofitar amb la crisi de la covid, trobant que ja hem tornat a superar les dades turístiques pre-pandèmiques. Els actors polítics demanen estudis exhaustius de dades objectives, existents de fa anys, en un intent de retardar l'acció immediata que requereix la situació social,

mediambiental i econòmica, en un comportament de caràcter molt mediterrani i molt més polític que ens recorda la famosa frase de la novel·la *El Gattopardo* (1958), de **Giuseppe Tomasi di Lampedusa**: «Si volem que tot quedi com està, cal que tot canviï».

El que sí que ha canviat són les dades de malestar social en relació amb aquest model turístic, que augmenten any rere any, juntament amb la dels experts de totes les disciplines que expressen que, atès que l'emergència climàtica i la demostració de la feblesa del model socioeconòmic, el present passa per replantejar ja el model turístic actual.

Parlem de la indústria que ha protagonitzat la vida econòmica i fins i tot social en les darreres dècades i que ha permès uns certs nivells de benestar per a la majoria de la població, però que també ha generat molts desequilibris, tant de tipus econòmic com ecològic i social.

I aquí vull llençar una pregunta, que ve del passat, però apunta a un futur més diversificat: si no haguéssim pogut desenvolupar el fenomen turístic, cap a quins sectors hauríem enfocat la nostra vida i la nostra economia?

La pandèmia ha deixat en evidència que jugar-nos-ho tot a una sola carta, la del turisme, no és una aposta que ens garanteixi un futur segur, sinó ben al contrari: ens fa estar pendents d'un fil extremadament sensible a factors externs i amb dramàtiques conseqüències.

